

BALELLAZA ORRATZAK BISAURIN "AZKEN POETA"

Idaztea maite dut, are gehiago mendiaren inguruan edo mendiarekin lotutako istorioen inguruan. Zeregin horretan, ordea, ez naiz lorpen indibidualak gehiegi azpimarratzearen aldekoa, lorpen horien atzean begi-bistatik ostenetzen diren istorio txikien bilketan aritzea askoz interesgarriagoa begitantzen zait. Ildo horretatik, inoiz esan didate nire istorioak paperean izkiriatzeko baino, akaso besteen abenturak kontatzeko jaioa naizela. Ez dakit ba, ala ote da? Eta horrela balitz ere, istorio guztiak paper zati batean jasotzeko jaioak dira?

TESTUA ETA ARGAZKIAK

Karlos Aretxabaleta "Txapel"
(Ruanda, 1990)

Mendiak igotzea eta eskalatzea du gustuko; Afrikakoak atzean utzi zituen aspaldi. Batzuetan poesia eskaladarekin uztartzen du; beste batzuetan, iritzia poesiarekin, zein poesia errelatuekin. Sarritan, ordea, dena hankaz gora jarri eta bidea jarraitu besterik ez du egingen; sormena eta arkatza aldean, badaezpada ere. Beste batzuen artean, "Izarrak eta Haitzak" liburua egilea.
<https://karlos.eus>
Instagram - Facebook
Txapel_Aretxabaleta

Lagun batek behin esan zidan hobe nuela mendietara jotzea istorio onak bizitzeko, biltzeko eta idazteko. Tira, barkatuko didazue lizentzia, baina bere aholkuari kasu eginez, baita menturaz ere, horixe bera kontatzera natorkizue gaurkoan: Bisaurin inguruan Ander Ugarik eta biok idatziko istorioa.

Honezkero konturatuko zinen lerro hauen aitzinean erabilitako izenburua xelebrea dela. Iradokitzailea akaso? Begiradaren arabera beharbada aitor geniezaioke mendi bati, poema bati edo izen bati balio jakin bat, ez duzu uste? Onartu behar dizut mendi-eskalada edo alpinismoari poesiaren tankera hartu nahi izan diodala noizbait -jarduera biak artetzat hartzen direlakoan-, akaso paper zuri baten aurrean egotea bezala gerta dakiokelako eskalatzailari; bertso lerroak eta irudi literarioak han-hemenka erabili nahia, alegia. Ez dakit alegoria bera ulertzen den. Ez dakit gehiegi esatea ote den. Ez dakit harri-poetak ote garen. Ez dakit...

Balellazako orratzetan ireki genuen lerroaren izena "Azken Poeta" da, munduan zehar harrian poemak idazten aritu eta aritzen diren guztien omenez. Xumea da oso. Txikia. Are txikiagoa tamainako paraje eta eskalada lerro bikainekin alderatuta. Etika eta zentzuz jokatu nahi izan genuen. Lortuko ote genuen? Hori zen gure esperantza, jadanik nahiko arrotzak baikara tankera horretako txoko galduetan. Edozelan ere, asko bete gintuzten lerroak eta inguruak.

Balellaza orratzak Bisaurin mendiaren (2670m) ekialdean kokatuta daude, Bernerako portua eta Lizarako aterpetxearen artean hain zuzen. Halaber, orratzek, ezpata baten sorbatza balira bezala, ertz zorrotza osatzen dute, baita Bisaurinen kontrahorma Mistresa izeneko lautadarekin elkartu ere. Leku ezaguna den arren, basatia da oso eskalatzaila eta mendizale ororen begietara. Oinez hasi eta ordu bete inguru kostako zaizu ertza bera antzema-tea, eta ia bi orduko ibilaldia egin beharko duzu eta 600 metroko desnibela gaintu orratzez, kaskoz eta dorrez osatutako zirku zoragarri horretara heltzeko. Lasai, ongi nabil esaten baldin badizut ibilaldiak berak asko merezi duela, eskalatzeko ez bada, jenderik gabeko eremu erromantikoan murgiltzeko sikiera.

1- Errapela 4. Bilera - 4. Bilera Azken luzeari ekin aurretik

Buruak diost zer bait sakonagoak bultzatzen gaituela mendian gora aritzera; badaezpada ez diezaiozun izenik jarri oraindik.

Erromantikotasun puntu horrek eraman gintuen beharbada hango hormetara. Zerk bestela? Mikel Saez de Urabain eskalatzailak duela ez asko paraje horren berri eman zuen bere blogean, eta, gauza askoren artean, akaso nolabaiteko poetikotasunez, lekuaren magiaz mintzo zen; tristezia zantzez ziprztinduta, ingurua apurka-apurka eskalada lerroz eta gizakiaren presentziak betetzen hasia dela aitortzen zuen arren. Ekaitz Maiz, Arkaitz Yurrita, Mikel Saez bera, J.P Rio etab. aitzindariak izan dira inguruko hormetan, bada, ez zitzaigun erreferentzia hobearik bururatzen parajea ezagutzeko eta harrian gure poema izkiriatzeko.

Erreferentziak argi genituen, baina zerk motibatu gintuen bide berri bat irekitzera? Ez dakit eskalatzailak behar baino gutxiago egiten ote dizkiogun horrelako galderak geure buruari. Berekoikeriaz mozorrotutako autokonplazentziak? Egoak? Balizko harrotasunak? Abentura edo harri goseak? Erronkak? Arriskuak? Zerk baina! Urte askoan George Malloryren "Mendiak eskalatzeko ditut bertan daudelako" esaldi

Lehenengo bilera

ospetsu hura kasik barruraino iruntzi dugula esango nuke, ozta-ozta dogma bihurtzeraino. Ez dut handiustea izan nahi, baina buruak diost zerbait sakonagoak bultzatzen gaituela mendian gora aritzera; badaezpada ez diezaigun izenik jarri oraindanik.

Bestalde, argi dut eskalatzaile eta mendizaleok, oro har, pribilegiatu hutsak garela. Aberatsak, alegia. Orain hamabost urte Boliviako Ipar Potosi eskualdean egon nintzenean aisialdiaren pribilegioaz ohartu nintzen. Han, tokitan, 4000 metrorik gorako mendiez inguratuta, aisialdia bestelakoa zen.

Akaso umetako amets bat egia bihurtu nahi izateak ekarri gintuen Bisaurinera, edota aurretik aipatutako zergati guztien nahaste-borrasteak. Erantzun argirik gabeko hainbeste galdera erretoriko oka egin eta gero, Alfonso Garcíaren "Una mirada atrás: el arte de equipar" (2024, Kutunka films) dokumentala ikusteko grina inoiz baino gehiago piztu zait. Ziur nago Iñaki Markok, Guillermo Bañalesek, Aritz Apariciok eta J.M Hernandezek zer esan handia dutela afera honen inguruan. Ba al dira horiek eta beste gutxi batzuk -Mikel Zabalza, Sonia Casas, Maialen Rojo, Pou Anaiak, Silvia Vidal, Ekaitz Maiz, Ibon Mendia, Tasio Martin, Joseba Iztueta etab. kasurako- "azken poetak"?

Ez dira gutxi Lizarako aterpetxetik hormarainoko bidean geure buruari egin genizkion galderak. Hala, oinez hasi orduko determinazioz jantzita geunden arren, mendian gora egin ahala zalantzek biluztu gintuzten emeki-emeki. Baliozko zerbait egitera goaz? Etikaz jokatu nahi dugu, baina zer etika? Harria zulatzerik

bai? Honekin guztiarekin zein da gure benetako helburua, jendeak bidea errepika dezala? Eta inork ez balu errepikatuko, zenbat arduratuko liguke?

Kaikuak! Nik uste nuen txorien txorrotxioekin eta errekaen soinu gozoarekin konturatu ere ez ginela egingo tankera horretako galderekin. Eskerrak han goian, noizbait eta nonbait, arestian

3. Luzea zabaltzen - Taladroa, mailua, materiala...

aipatutako galdera eta zalantza guztiak erantzi genituen, eta abenturaz bete-betean gozatu genuen. Badiotsut, zenbat eta gorago egin mendian, gero eta gehiago arindu genuen aldean generaman zama; literalki 17kg inguru igo genituen bakoitzak, baina basozainen aterpetxean bizpahiru kilo kendu genituen motxiletatik; bestalde, metaforikoki, hainbeste gauetan izerdia eragin zigun horma eta lerroa ikusteak bizi-bizi igotzen lagundu zigun Ugari eta bioi.

Ez nioke errelatoari poetikotasun gehiegi eta gehiago erantsi nahi ez dakizun nekagarria egin, baina Balellazako orratzen oinarria heldu ginenean mutu geratu ginen nire sokakidea eta biok. Argazkietatik besterik ez genuen ezagutzen paraje hark hitzak ostu zizkigun nolabait. Bada, isil-isilik eta distantzia jarrita gure artean hurbildu gintzaizkion hormari.

Eskalada lerroa etxearen epeletan aztertzeko aukera izan genuen, bai, baina behin katu oinak eta material guztia jantzita, epeltasun hori gugandik ihes egiten antzeman genuen hormari lehenengo metroko irabazi ahala. Ez zegoen atzera bueltarik; buruari, behintzat ez genion horretarako betarik eman.

Edateko modukoak diren mendi-oroitzenak dastatzea baino bertso lerro hobegorik al dago?

“Dernier Diosaure” bidearen aldamean lerro natural eta zentzuzkoa antzeman genuen Internet bidez lortutako argazkietan. Aldamenekoekin konparatuz gero, zailtasun gehiago eskaini zitzakeen bidea begitandu zitzaigun, J.P Riok bere egunean lerrorik logikoenak hautatu baitzituen bere “harri-olerkiak” irudikatzen. Edozelan ere, zorionekoak gu horman gora eta gora egiteko beta eskaini zigulako. Luzez luze gora egiteari ekin genion, tarteka -gure uste apalean- 6b eta 6c-ko zailtasunak gaudituz harik eta ia 200 metroko erdiko orratzaren tontorreraino iritsi arte. Azkenean, plakak, diedroak, organo tutuak eta arrakalak babestuz sortu genuen “poema”. Material finko gu-

txi sartzen saiatu ginen, pausu gogorrek babesteko eta lerroaren norabidea ziurtatzeko adina. Hala ere, horiek esanda, ez dakit, gure ahuleziak eta mugak tarteko, behar baino gehiago zirikatatu ote genuen horma gaixoa.

Zorionez, gomuta horiei geroxeago zabalduko genien bidea, izan ere, behin tontorrera heldutakoan zorionerako uea besterik ez genuen probestu. Isiltasun une gozoak eta txirularen akorde askeak aitzinean aipatutako poetikotasun hortaz jantziak barneratu genituen. Sarri asko, eskalatzaile guztiok egin ohi dugula pentsatzea gustatzen zait, alegia, instant batez bada ere, tontorrean edo bidean bizitzen ari garen esperientzia gure oroimenean kuxan, altxor kuxan, kapsulatzeaz ari naiz; kaskoan betiko gordetzea, alegia.

Horiek horrela, azken hausnarketa bat partekatu nahiko nuke zurekin: mendizaleok egiten dugun jarduera egiten dugula, bizitzan lehenengoz zein azkenengoz, etxerako bidean goazenean etorbide luzeetan barrena azken eguzki printzak lagun, edateko modukoak diren mendi-oroitzenak dastatzea baino bertso lerro hobegorik al dago?

INFORMAZIO OSAGARRIA

Herrialdea: Aragoi / Aragües del Puerto

Zailtasuna: 240m 6c (6b obl.) MD+

Tontor eta leku izenak: Balellazako Orratzak / Bisaurineko Kontrahorma

Distantzia: 9,68 (1300 m ~\+)

Jarduera: 2 hormaraino / 5° eskalada / 3° eta erdi tontorretik kotxeraino.

Ingurunea: Lizara -Bisa Bisaurin

Erreferentziak: Lizarako Aterpetxean + Wikilock

